

**Sektorovergripende handlingsplan
for
Leve Hele Livet
(Eldreformen)**

Porsanger kommune 2022 - 2023

Innhold

1. Innledning	s. 3
2. Plankrav og prosess	s. 4
3. Tiltak for planperioden 2022- 2023	s. 5
3.1. Tiltak for innsatsområde 1 – et aldersvennlig Norge	s. 5
3.2. Tiltak for innsatsområde 2 – aktivitet og fellesskap	s. 6
3.3. Tiltak for innsatsområde 3 – mat og måltider	s. 7
3.4. Tiltak for innsatsområde 4 – helsehjelp	s. 7
3.5. Tiltak for innsatsområde 5 – sammenheng i tjenester	s. 8
4. Litteratur og dokumentasjon	

1. Innledning

Meld. St. 15 (2017-2018) *Leve hele livet* er en kvalitetsreform for eldre, en eldrereform, og en hovedsatsing for at eldre kan mestre livet lenger og ha en trygg, aktiv og verdig alderdom.

Reformen skal bidra til å bedre kvaliteten i helse- og omsorgstjenesten til eldre, og skape et mer aldersvennlig samfunn. Reformen er særlig rettet mot helse- og omsorgssektoren, men alle sektorer må bidra for å skape et mer aldersvennlig samfunn hvor eldre kan være aktive og selvstendige.

Reformen legger opp til at kommuner gjennom politiske vedtak, skal ta stilling til hvordan tiltakene i reformen kan utformes og gjennomføres lokalt, og deretter innarbeide dem i sitt planverk og sette reformen ut i livet.

Målgruppen er kommunenes eldre over 65 år og deres pårørende, både de som bor hjemme og de som bor i institusjon. Dette er en målgruppe med ulike forutsetninger og store variasjoner i behov og ønsker.

Reformens områder angår likevel alle brukere i omsorgstjenesten uavhengig av alder og diagnose. Kommunene oppfordres derfor til å legge reformens satsingsområder til grunn for det generelle plan- og kvalitetsforbedringsarbeidet i omsorgssektoren. Kvalitetsreformen bør også ses i sammenheng med langsiktig planlegging og dimensjonering av både kapasitet og kompetanse i tjenestene.

Måloppnåelse i reformen er avhengig av at kommunene gjennomfører reformen lokalt. Derfor er det i Prop. 1 S (2020-2021), jf. Innst. 11 S (2020-2021) vedtatt at de kommunene som dokumenterer at man omstiller i tråd med reformen vil bli prioritert innenfor en rekke relevante tilskuddsordninger fra og med 2021. Det forventes at kommunene innen utgangen av 2021 kan vise til politisk vedtatte planer for hvordan reformens innsatsområder og løsninger skal gjennomføres lokalt.

De 5 innsatsområdene i reformen er:

- Et aldersvennlig samfunn
- Aktivitet og fellesskap
- Mat og måltider
- Helsehjelp
- Sammenheng i tjenestene

Målene med reformen er at den skal bidra til:

- Flere gode leveår der eldre beholder god helse lenger, opplever at de har god livskvalitet, og at de i større grad mestrer eget liv, samtidig som de får den helsehjelpen de trenger når de har behov for den
- Pårørende som ikke blir utslitt, og som kan ha en jevn innsats for sine nærmeste
- Ansatte som opplever at de har et godt arbeidsmiljø, der de får brukt sin kompetanse og gjort en faglig god jobb

I den nasjonale fremdriftsplan for eldrereformen, er fastsatt at kommunene i perioden 2020 – 2023 skal gjennomføre og implementere reformen i kommunen i henhold til de krav som stilles.

2. Plankrav og prosess

Planen legges frem som en sektorovergripende handlingsplan på tiltaksnivå da eldrereformen skal implementeres i kommunens ordinære planverk, og således ikke fremstå som en plan på siden av ordinær planstruktur. Kommuneplanens samfunnsdel er, på bakgrunn av at eldrereformen skal ivaretas av alle sektorer, trukket frem som en særlig viktig faktor her.

Vanligvis ville en kommuneplan gjennom sin samfunnsdel og arealplan, og deretter sektorplaner lagt føringer for prioriteringer i denne handlingsplanen. Disse er imidlertid pr. i dag ikke ferdigstilt og politisk vedtatt. Handlingsplan for eldrereformen i Porsanger legges derfor til behandling som en selvstendig delplan for perioden 2022 – 2023. Valg av planperiode på 2 år er gjort med bakgrunn i at også denne planen da kommer inn i kommunens ordinære planrullinger som gjennomføres etter hvert kommunevalg.

Krav til å kunne dokumentere en omstilling i tråd med eldrereformen, innebærer at kommunestyret har:

1. tatt stilling til innsatsområdene og løsningene i reformen og vedtatt hvordan reformen skal gjennomføres lokalt.
2. synliggjort hvordan reformen er tenkt integrert i kommuneplanens samfunnsdel i henhold til plan- og bygningslovens § 11-2.
3. vist til deltakelse eller planlagt deltakelse i regionale nettverk for Leve hele livet for erfaringsdeling og gjensidig støtte og bistand med andre kommuner.

Det ble til kommunestyret i juni 2021, i påvente av endelig plan til behandling, som orienteringssak lagt frem en foreløpig tiltaksplan for omstilling og implementering av eldrereformen i Porsanger kommune. I tiltaksplanen var spilt inn tiltak fra alle sektorer. Saken ble fremlagt for eldreråd, kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og utvalg for helse og omsorg med mulighet for innspill forut for orienteringen i kommunestyret.

Forslag til handlingsplan har nå også vært til høring på kommunens nettside for å gi innbyggere og interesseorganisasjoner anledning til å spille inn sine syn til planforslaget.

Tiltak på det enkelte innsatsområde skal etter relevans og ansvarsområder fortløpende implementeres i kommunens øvrige planverk, handlingsplaner og økonomiplan for å sikre ivaretagelse. Tiltaksoversikt ikke er uttømmende, men viser hvilke tiltak som kan være aktuelle under det enkelte innsatsområde.

Økonomi

Gjennomføring av tiltak søkes fortrinnsvis gjennomført med eksisterende kommunale ressurser i samarbeid med frivillighet. Der det vil være behov for ressurser ut over dette, skal det søkes å dekke utgifter med eksterne tilskudd eller gjennom å fremme ressursbehov til politisk behandling i årsbudsjett og økonomiplan.

3. Tiltak for planperioden 2022 – 2023

På innsatsområdene 2- 5 legger reformen i Meld.St. 15 (2017-2018) om Leve hele livet fram nasjonalt kartlagte hovedutfordringer samt forslag til løsninger fra andre kommuner.

Løsningene som legges fram i stortingsmeldingen, er forslag til endringer som kommunene kan tilpasse lokale forhold og behov i samarbeid med andre tjeneste-områder, frivillig sektor og andre aktører i lokalsamfunnet. Kommunene kan imidlertid komme frem til andre tiltak lokalt, og noen av tiltakene imøtekommer flere av innsats-områdene. Omfang av tiltak må ligge på et nivå som realistisk kan ivaretas av organisasjonen for å sikre ivaretagelse i planperioden.

3.1. Innsatsområde 1 – Et aldersvennlig Norge

Under innsatsområdet for et aldersvennlig Norge har regjeringen rettet søkelys på følgende områder:

1. *Lengere arbeidsliv* omhandler kompetanseutvikling, holdningsendringer, ny livsfasepolitikk, øke avgangsalder og videreutvikle pensjonspolitikken.
2. *Aldersvennlig lokalsamfunn* hvor planlegging og samfunnsutvikling, boligpolitikk, lokalt kulturliv og transport er viktige elementer.
3. *Frivillig sektor og sivilsamfunn* får økt betydning for å aktivisere og styrke sosial deltakelse.
4. *Nyskaping, nytte og næring* omhandler hvordan vi kan utvikle og ta i bruk ny teknologi og nye løsninger som kan stimulere næringsliv samtidig som det styrker de eldres mestring og deltakelse.
5. *Helse- og omsorgssektoren* må fremme helse gjennom livsløpet for å få sunn aldring.
6. *Forskning om aldring og betingelser* for aktive eldre må bli bedre.

Lokalt prioriterte tiltak for å imøtekomme utfordringer innen innsatsområde 1:

- Forankre og synliggjøre eldrereformen i kommuneplanens samfunnsdel som overordnet føring for kommunens øvrige planverk i den pågående revidering
- Synliggjøre føringer og tiltak knyttet til aldersvennlige samfunn i kommuneplanens arealstrategi i den pågående revidering
- Kartlegge og utarbeide plan for universell utforming av kommunale bygg
- Ivaretagelse av veteraner gjennom Porsanger kommunes veteranplan
- Følge opp vedtak om Porsanger som et demensvennlig samfunn: Tilby ny opplæring til den lokale servicenæring
- Deltakelse i regionale og nasjonale lærings- og erfaringsnettverk (iverksatt):
 1. Regionalt erfaringsnettverk i regi av Statsforvalteren i Troms og Finnmark

2. Nasjonalt nettverk i regi av Senteret for et aldersvennlig Norge/ Helse-
direktoratet

- Legge til rette for aktiv arbeidsgiverpolitikk for ulike livsfaser for ansatte i Porsanger kommune
- Gjennomføre innbyggerundersøkelse før rullering av handlingsplan i 2024

3.2. Innsatsområde 2 – Aktiviteter og fellesskap

Utfordringer kartlagt og knyttet til innsatsområdet *aktiviteter og fellesskap* er:

1. Ensomhet blant eldre relatert til endringer i livssituasjon, partners død, endret helsetilstand og funksjonsnivå.
2. Inaktivitet og aktivitetstilbud som ikke er tilpasset individuelle ønsker og behov.
3. Manglende ivaretagelse av sosiale, kulturelle og eksistensielle behov.
4. Lite systematisk samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivillige/ sivilsamfunn.
5. Manglende møteplasser, samlokalisering og digitale generasjonskiller.

Lokalt prioriterte tiltak for å imøtekomme utfordringer innen innsatsområde 2:

- Fokus på samarbeid med frivillighet
Eksempler på aktivitet:
Gjennomføre årlige møter mellom kommunen og frivilligheten
Bruk av besøkshunder i samarbeid med Røde kors
Utvikle oversikt over aktivitetstilbud, både organisert og uorganisert
Kartlegge muligheter for etablering av ordning med måltidsvenn
- Etablere møteplasser på tvers av generasjoner
Eksempler på aktivitet:
Besøk av Livsgledebarnehager på institusjon og Porstun
Bruk av eldre i undervisning i grunnskolen
Yngre besøksvenner til ensomme eldre
Møteplasser for språk og kultur
Kulturskolen synlig i helseinstitusjoner
Digital opplæring på generasjonsmøteplass
- Etablere fallforebyggende tilbud Sterk og stødig
- Tilrettelegge for ivaretagelse av åndelige behov hos pasienter og brukere i institusjon og på Porstun
- Kartlegge muligheter for etablering av dagsenter for eldre/ demente i samarbeid med frivilligheten

3.3. Innsatsområde 3 – Mat og måltider

Utfordringer kartlagt og knyttet til innsatsområdet *mat og måltider* er:

1. Manglende systematisk oppfølging.
2. Manglende sosialt fellesskap og lite vektlegging av måltidsomgivelsene.
3. Få måltider og for lang nattfaste.
4. Lite mangfold og valgfrihet.
5. Lang avstand mellom produksjon og servering.

Lokalt prioriterte tiltak for å imøtekomme utfordringer innen innsatsområde 3:

- Opprettholde ordning med matombringing til hjemmeboende
- Kartlegge muligheter for i samarbeid med frivilligheten etablere ordning med måltidsvenn
- Synliggjøre lokale mattradisjoner

3.4. Innsatsområde 4 – Helsehjelp

Utfordringer kartlagt og knyttet til innsatsområdet *helsehjelp* er:

1. Manglende oppmerksomhet på mestring og forebygging.
2. Dårlig oversikt over sammensatte behov og problemer.
3. Lite bruk av fysisk aktivitet og trening.
4. Manglende bruk av nye behandlingformer.
5. Lite systematisk kartlegging og oppfølging av den enkelte.

Lokalt prioriterte tiltak for å imøtekomme utfordringer innen innsatsområde 4:

- Kompetanseheving av ansatte innen klinisk observasjonskompetanse gjennom deltakelse i prosjektet KlinObsKommune i perioden 2021 - 2023

- Kompetanseheving av ansatte i avansert klinisk sykepleie
- Realisere systematisk tilbud om forebyggende hjemmebesøk til eldre og personer med regrederende sykdommer
- Styrke pårønderrolle og brukermedvirkning i tjenesteutvikling
- Implementere teknologi som supplement til dagens hjemmetjenester
- Utrede muligheter med mål om etablering av lavterskeltilbud «*Helsestasjon for voksne*»
-

3.5. Innsatsområde 5 – Sammenheng i tjenester

Utfordringer kartlagt og knyttet til innsatsområdet *helsehjelp* er:

1. For lite personsentrert tilnærming.
2. For lite avlastning og støtte til pårørende.
3. For lite kontinuitet og trygghet, for mange ansatte å forholde seg til og usikkerhet om eller om hjelpen kommer.
4. For mange brudd og krevende overganger mellom tjenestetilbud i kommunene.
5. For lite kontinuitet og trygghet i overgangen mellom de ulike tjenestenivåene.

Lokalt prioriterte tiltak for å imøtekomme utfordringer innen innsatsområde 5:

- Kompetanseheving av ansatte innen klinisk observasjonskompetanse gjennom deltakelse i prosjektet KlinObsKOMmune i perioden 2021 – 2023
- Styrke pårønderrolle og brukermedvirkning i tjenesteutvikling
- Ferdigstille delplan for helse og omsorg når kommuneplanens samfunnsdel er ferdigstilt der innsatsområder i eldrereformen implementeres
- Utvikle visuell fremstilling av omsorgstrapp for Porsanger kommune
- Gjennom forprosjektet nytt helsehus se på samhandlingseffekter ved eventuell samlokalisering av helsetjenester
- Gjennom deltakelse i Helsefellesskap med Finnmarkssykehuset kvalitetssikre pasientforløp mellom helsetjenester
- Videreføre arbeid med heltid for ansatte i Porsanger kommune

4. Litteratur og dokumentasjon

<https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/innsikt/leve-hele-livet/id2547684/>